

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. Officia, effectus, & actus legis, breviter exponuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ARTICULUS VI.

Officia, effectus, & actus legis, breviter exponuntur.

75 Dico primò, duo esse præcipua legis officia, nempe dirigere, & obligare.

Prima pars patet, nam de ratione mensuræ & regulæ est quod sit directiva mensurati & regulati: Sed lex est mensura & regula actuum humanorum, ut constat ex dictis art. 1. Ergo est directiva hominum, eisque ostendit quid agere vel omittere debeant, quam ob causam vocatur lux Proverb. 6. *Mandarum lucerna est, & lex lux.* Et Psalm. 118. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.*

Secunda etiam manifesta est, lex enim à ligando dicitur, quia per eam (ut ait S. Thomas) obligantur subditi ad ejus observantiam. Vel ut loquitur Cassiodorus, *ed quod animos nostros liget, suisque teneat obnoxios constituit.* Hæc autem obligatio, vel oritur ex ipsa rerum natura, si lex naturalis est, vel ex potestate & voluntate superioris, si positiva est.

76 Dico secundò, præcipuus legis effectus est facere bonos subditos. Ita S. Thomas hic quæst. 92. art. 1. ubi hanc rationem affert: Lex tendit ut faciat subditos obediētes sibi: Ergo ut eos faciat bonos, cum subditorum propria virtus, per quam fiunt boni, consistat in eo quod bene obediunt legi, sicut propria virtus Principis est, ut bene obediunt legi, sicut propria virtus Principis est, ut bene subditis imperet.

Porro lex facit subditos bonos, vel simpliciter, vel secundum eam rationē, quæ ei subditi sunt, ut patet ex intentione cuiusque legis. Lex enim divina, præsertim Evangelica, intendit ut homo fiat simpliciter bonus, non modo in exteriori opere, sed etiam in interiori animo, atque adeo ut fiat filius Dei adoptivus per gratiam. Lex naturalis, ut fiat bonus virtutibus moralibus, quæ naturæ commensuratae sunt. Lex civilis, ut fiat bonus civis, qui exterius faciat ea, quæ ad pacem Reipublicæ sunt necessaria. Lex Ecclesiastica, ut fiat bonus Clericus, qui satis faciat suo muneri.

Dico tertio, quatuor sunt actus legis, nimirum præcipere & prohibere, permittere, & punire. Ita S. Doctor quæst. citatâ art. 2.

77 Probatur primo, quantum ad tres primos, ratione quam ibidem insinuat: Dantur legis effectus correspondentes humanorum actuum differentis: Ergo sicut sunt tres humanorum actuum differentia genericæ, scilicet bonitas, malitia, & indifferentia; cum actus humani sint vel ex genere boni, vel ex genere mali, vel ex genere seu ex objecto indifferentes: sic legis in genere tres effectus sunt, scilicet præcipere, prohibere, & permittere; nam præcipiuntur actus boni, prohibentur actus mali, & permittuntur indifferentes.

78 Probatur etiam quantum ad quartum, quia lex efficaciter actus bonos præcipere & malos prohibere non posset, nisi subditos ex timore pœnæ posset ad bonum inducere, & retrahere à malo: Ergo punitio est etiam actus legis.

79 Dices, sicut homines incitantur ad bonum, & retrahuntur à malo, per pœnas, ita etiam & per præmia: Ergo sicut punire est actus legis, ita

A etiam & præmiare, & sic erunt quinque actus legis, & non solum quatuor.

Sed nego consequentiam & paritatem, ob triplicem rationem discriminis. Prima est D. Thomæ hic quæst. 92. art. 2. ad 3. quia præmiare ad quemlibet pertinere potest, & sic cum non sit actus superioris, non potest esse actus legis. Punire verò non potest pertinere nisi ad ministrum legis, cujus autoritate pœna infertur, unde est actus superioris & legis. Secunda est, quia punire inducit ad operandum, per modum cuiusdam coactionis, præmium verò non ita, sed per modum cuiusdam exhortationis & quasi consilii, ac proinde illud est actus legis, non verò istud. Tertia est, quia virtus secundum se ipsam habet sufficientem honestatem, ut propter se ipsam appetatur, unde sibi ipsi est sufficiens præmium, subindeque ad inducendum ad virtutem, quod fit per legem, non requiritur propositio alterius præmii; requiritur autem comminatio punitiois, ut homines, quorum sensus proni sunt ad malum ab adolescentia sua, propter corruptionem naturæ, timore pœnæ non sequantur passiones, sed legi obediunt, & sic bonum commune promoveatur.

Ad majorem horum actuum intelligentiam, observandum est primò cum Contrado hic quæst. 92. art. 2. quod illi non dicuntur actus legis, quasi sint elicit ab ipsa, quoniam lex non est habitus, nec potentia, & ita non habet actus elicitos; sed illa quatuor dicuntur esse actus legis, quasi integraliter, quia quodammodo integratur lex ex istis quatuor; non quia in qualibet lege in particulari reperiantur omnia ista, sed quia ad legem in communi pertineant; ita quod lex civilis v.g. integretur ex hoc quod præcipit quædam, prohibet alia, aliqua etiam permittit, & adversus transgressores pœnas decernit.

80 Advertendum est etiam, permissionem, quæ est tertius actus legis, non consistere in mera negatione præcepti & prohibitionis, ut existimat Lorca hic disp. membro 2. circa finem, sed esse actum positivum, quo legislator in ordine ad bonum commune, & ut majora mala vitentur, statuit non prohibere aliquos actus indifferentes, aut parum malos, & permittere ut impune fiant. Talis est lex *Gracchus* in C. ad legem Juliam de adulteriis & stupro, quæ sanxit non esse puniendum eum, qui alterum cum uxore in adulterio deprehensum occideret. Et lex *Nec in ea*, ff. ad legem Juliam, de adulteriis obercendis, quæ statuit non esse puniendum parentem, qui occiderit filiam in adulterio deprehensam. Similiter leges civiles, ad vitanda majora mala, permittunt meretrices & usurarios in civitatibus, statuuntque ut, ob bonum commune Reipublicæ, usura, & simplices fornicationes à Judicibus non puniantur. Licet enim illi actus in ordine ad finem legis naturalis, qui est bonum rationis, pessimi sint, subindeque per legem naturalem non permittantur, sed prohibeantur; tamen in ordine ad finem legis civilis, qui est bonum temporale Reipublicæ, indifferentes sunt, aut parum mali; malum enim Reipublicæ, quod confurgit in illis ex una parte, refarcitur per bonum, quod evenit illis ex alia; occisio namque adulteræ mala est Reipublicæ, in quantum ab ea tollitur una pars ejus, sed hoc compensatur aliunde, ex eo nimirum quod timore occisionis plura evitantur adulteria.